

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

2021 - 2022 н.р.

**ДОКТОР
ЕКОНОМІЧНИХ
НАУК
ПРОФЕСОР**

**Нечипорук
Людмила
Володимирівна**

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

План

1. Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація.
2. Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.

Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація

Учасники ринку фінансових послуг

- особи, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України;
- ▶ особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг;
- ▶ об'єднання фінансових установ, включені до реєстру саморегулівних організацій, що ведеться органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг;
- ▶ споживачі фінансових послуг;
- ▶ держава.

Держава як суб'єкт ринку фінансових послуг забезпечує функції регулювання, що полягають у розробці стандартів діяльності суб'єктів ринку, визначенні правил проведення фінансових операцій, забезпеченні нагляду та контролю за діяльністю професійних учасників ринку.

Нацбанк прийняв повноваження з регулювання ринків небанківських фінпослуг з 01.07.2020 р.

Брифінг щодо приймання функцій регулювання ринку небанківських фінансових установ («спліт»)

www.youtube.com/watch?v=J9z5b2YsGAU

Саморегулівна організація — неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринку фінансових послуг та якому делегуються відповідними державними органами, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, повноваження щодо розроблення і впровадження правил поведінки на ринках фінансових послуг та/або сертифікація фахівців ринку фінансових послуг.

Навіщо об'єднуються учасники фінансового ринку?
<https://www.youtube.com/watch?v=0GeUVxVmAWg>

Про Національний банк України

Національний банк України – це сучасна, прозора і незалежна державна інституція, покликана забезпечувати цінову та фінансову стабільність у країні, які є надійним фундаментом для економічного зростання.

Функції Національного банку набагато ширші, ніж попереднього регулятора ринку небанківських фінансових послуг – Нацкомфінпослуг, і спрямовані на виконання функцій, кінцевою метою яких є підвищення добробуту громадян.

Насамперед, це **забезпечення цінової стабільності**. Під цим мається на увазі забезпечення низької та стабільної інфляції, а саме – на оптимальному для України рівні 5% з допустимим діапазоном відхилень ± 1 відсотковий пункт. Для цього НБУ дотримується інфляційного таргетування, основним інструментом за якого є облікова ставка. Рішення про неї приймаються Правлінням, спираючись на макроекономічні прогнози, насамперед щодо майбутньої динаміки інфляції та перспектив економіки.

В рамках монетарної політики НБУ проводить валютну політику, в основні якої – режим плаваючого обмінного курсу гривні. Це означає, курсоутворення гривні відбувається на ринку без визначального впливу НБУ. Зі свого боку центробанк лише проводить валютні інтервенції, спрямовані на згладжування курсу гривні у разі значних його коливань та накопичення міжнародних резервів України.

Іншою пріоритетною ціллю Національного банку є **забезпечення фінансової стабільності**. Стабільна й ефективна фінансова система, якій довіряють громадяни і бізнес, – необхідна умова для розвитку економіки. Національний банк сприяє фінансовій стабільності на макrorівні, тобто усій системі в цілому, та на мікрорівні, тобто індивідуальних установ.

Для цього Національний банк регулярно оцінює ризики для фінансового сектору, проводить макропруденційну політику; виступає для банків кредитором останньої інстанції; проводить стрес-тестування банків і слідкує за їх фінансовою стійкістю, насамперед системно важливих; здійснює нагляд за банками, платіжними системами та системами розрахунків.

Однак, забезпечуючи фінансову стабільність, НБУ взаємодіє не лише з надавачами фінансових послуг, а й з їх споживачами. З 2019 року Національний банк відповідає за захист прав споживачів фінпослуг. Тепер НБУ має змогу втручатись у відносини клієнта з банком, якщо банк порушує права споживача і не реагує на безпосередні звернення до нього клієнта з цього приводу. У такому випадку Національний банк самостійно розбирається у причинах виникнення проблеми та докладає зусиль для її вирішення.

Законом про "спліт" передбачено внесення змін як до Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", так і до законів, які регулюють окремі ринки фінансових послуг. Застарілість чинного законодавства, вимоги стратегічних та програмних документів, зокрема Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та Стратегії розвитку фінансового сектору України 2025 (далі – Стратегія фінсектору – 2025), а також виклики сьогодення вимагають фундаментальних змін на ринках небанківських фінансових послуг в цілому.

З метою реалізації цілей Стратегія фінсектору – 2025 та в межах набуття Національним банком статусу регулятора ринку небанківських фінансових послуг визначено першочергові ініціативи щодо розроблення пропозицій НБУ до ключових законопроектів:

Проект Закону України "Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг"

Метою законопроекту є:

- врегулювання загальних засад функціонування ринку фінансових послуг та діяльності його учасників, державного регулювання та нагляду за їх діяльністю, а також захисту прав клієнтів;
- встановлення єдиних підходів до врегулювання однорідних аспектів на кроссекторальному рівні;
- вдосконалення підходів до ліцензування.

Статус: законопроект подано до профільного комітету ВРУ.

16

Організація захисту прав споживачів фінансових послуг

Єдина модель роботи зі зверненнями у розрізі усіх учасників фінансового ринку

УКЦ – Урядовий Контактний Центр, СЕВ – система електронної взаємодії між органами державної влади.

Найпоширенішими **функціями суб'єктів** ринку фінансових послуг є:

- ❖ придбання на ринку одних фінансових активів і перетворення їх на інші, які задовольняють певним вимогам (трансформація активів);
- ❖ торгівля фінансовими активами за власний рахунок і від імені клієнтів;
- ❖ допомога у створенні і розміщенні на ринку нових фінансових активів;
- ❖ консультації учасникам ринку щодо інвестування коштів;
- ❖ управління активами інших учасників ринку та інші. Важливим завданням подальшого розвитку ринку фінансових послуг є розширення доступу суб'єктів господарювання та населення до фінансових послуг, а також залучення нових клієнтів до послуг ринку.

Суб'єкти ринку фінансових послуг

- ▶ **Оференти** - особи, які займаються наданням фінансових послуг на професійній основі. Це переважно фінансові установи, а також юридичні та фізичні особи — суб'єкти господарювання, яким надано право забезпечувати реалізацію окремих фінансових послуг.
- ▶ **Споживачі** фінансових послуг — це фізичні, юридичні особи та державні органи, які звертаються до послуг фінансових посередників з метою реалізації своїх намірів на ринку.

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

Ознаки класифікації	Суб'єкти ринку
Залежно від ролі, яку виконують на ринку	<ul style="list-style-type: none"> •- offerenti •- споживачі
За формою господарювання	<ul style="list-style-type: none"> •- господарюючі суб'єкти •- домашні господарства<ul style="list-style-type: none"> •- держава •- місцеві органи влади
За функціями учасників	<ul style="list-style-type: none"> •- емітенти •- інвестори<ul style="list-style-type: none"> •- інституційні інвестори •- індивідуальні інвестори •- фінансові посередники •- інститути інфраструктури ринку

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

Ознаки класифікації	Суб'єкти ринку
За формою укладання договорів	<ul style="list-style-type: none"> •- продавці і покупці фінансових активів •- фінансові посередники •- суб'єкти, які виконують допоміжні функції

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

Ознаки класифікації

Залежно від видів та особливостей надання фінансових послуг

Суб'єкти ринку

- кредитори
- страховики
- торговці цінними паперами
- зберігачі цінних паперів
- депозитарії ті інші

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

Ознаки класифікації

Залежно від виду
фінансової установи

Суб'єкти ринку

- банки; - кредитні спілки;
- ломбарди; - довірчі товариства;
- торговці цінними паперами; - страхові компанії;
- факторингові компанії; - брокерські контори;
- компанії з управління активами; - лізингові компанії;
- недержавні пенсійні фонди; - інші

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг

Ознаки класифікації

Залежно від сегментів
ринку

Залежно від
приналежності до певної
країни

Суб'єкти ринку

- прями
- побічні

- внутрішні
- зовнішні

**Система
взаємодії
суб'єктів ринку
фінансових
послуг**

Фінансові установи в процесі акумулювання та переміщення вільного капіталу

Взаємодія між суб'єктами основних сегментів ринку фінансових послуг

Назва сегменту РФП	Основні суб'єкти сегментів РФП	Характеристика взаємодії суб'єктів
Банківські послуги, фінансові послуги кредитних спілок і ломбардів	Кредитори	Надають позичку у тимчасове користування під певний відсоток. Основною функцією є продаж грошових активів для задоволення потреб позичальників у фінансових ресурсах
	Позичальники	Отримують позики від кредиторів під певні гарантії їх повернення і за певну плату у формі відсотка

Назва сегменту РФП	Основні суб'єкти сегментів РФП	Характеристика взаємодії суб'єктів
Фінансові послуги професійних учасників фондового ринку	Емітенти	Залучають необхідні фінансові кошти за емісії ЦП. Виступають виключно в ролі продавця ЦП із зобов'язанням виконувати всі вимоги, що випливають із умов їх випуску
	Інвестори	Вкладають свої грошові кошти в різноманітні ЦП з метою отримання доходу, який формується за рахунок отримання інвесторами відсотків, дивідендів і приросту курсової вартості ЦП
	СРО	Проводять професійну діяльність з торгівлі ЦП, управління активами інституційних інвесторів, депозитарну діяльність
	Організатори торгівлі (фондові біржі)	Створюють умови для збирання та поширення інформації щодо попиту та пропозиції на ЦП, проводять регулярні торги з ФІ, укладають і виконують договори щодо ФІ, здійснюють кліринг і розрахунки за ними та розв'язують спори між членами організатора торгівлі

Назва сегменту РФП	Основні суб'єкти сегментів РФП	Характеристика взаємодії суб'єктів
Фінансові послуги валютного ринку	Продавці валюти	Держава; банки, що мають відповідну ліцензію; підприємства, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність; фізичні особи
	Покупці валюти	Купують валютні цінності ті ж самі суб'єкти, що й її продавці
Лізингові послуги	Лізингодавець	Юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу
	Лізингоодержувач	Фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу за договором лізингу від лізингодавця

Назва сегменту РФП	Основні суб'єкти сегментів РФП	Характеристика взаємодії суб'єктів
Страхові послуги	Страховики	Реалізують різні види страхових послуг. Основною функцією є здійснення всіх видів і форм страхування шляхом прийняття на себе за певну плату різноманітних видів ризиків із зобов'язанням відшкодувати суб'єкту страхування збитки при настанні страхового випадку
	Страхувальники	Юридичні та фізичні особи, які купують страхові послуги у страхових компаній і фірм з метою мінімізації своїх фінансових витрат при настанні страхової події
Фінансові послуги НПФ	Вкладник НПФ	Особа, яка сплачує пенсійні внески на користь учасника шляхом перерахування грошових коштів до НПФ відповідно до умов пенсійного договору
	Учасник НПФ	Фізична особа, на користь якої сплачуються пенсійні внески до НПФ

Модель прийняття рішень

Правління	Затвердження стратегічних документів та прийняття ключових рішень щодо ризикового сегменту
Комітет з питань нагляду та регулювання діяльності ринків небанківських фінансових послуг	Прийняття фінальних рішень за всіма ключовими процесами.
Кваліфікаційна комісія	Надання рекомендацій щодо погодження на посади керівників фінансових установ
Куратор Пруденційного блоку	Прийняття рішень, які потребують професійного судження
Керівники структурних підрозділів	Прийняття стандартних процедурних рішень

Належна ринкова поведінка також полягає у дотриманні компаніями законодавства із захисту прав споживачів фінансових послуг.

На думку фахівців Національного банку, активну роль у забезпеченні дотримання фінансовими установами належної ринкової поведінки мають відігравати асоціації та інші об'єднання учасників ринку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

Здійсніть класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг.

Розкрийте поняття споживачі та оференти фінансових послуг.

Визначте оференти фінансових послуг.

Встановіть систему взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.

Практичні завдання

Ліцензування є ключовим елементом у новій моделі регулювання небанківських фінансових установ. Нові ліцензійні вимоги повинні зробити ринок прозорішим, покращити поінформованість регулятора та підвищити стандарти ведення бізнесу. Розроблена Національним банком концепція ліцензування небанківських фінансових установ передбачає низку ключових нововведень. Написати есе (до 5 стор.): «Ліцензійні вимоги до небанківських фінансових установ у новій системі регулювання та нагляду» (Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBFIs_regulation_Draft_concept_2018.pdf?v=4)

Список рекомендованої літератури

1. Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBFIs_regulation_Draft_concept_2018.pdf?v=4
2. Нечипорук Л.В. Інституціональні зміни та їх вплив на діяльність суб'єкта господарювання // *Фінансова поведінка суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ і ризиків* : колективна монографія. Харків, 2018. С. 82 - 95.
3. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / Є. М. Сич та ін. Київ. Центр учбової літератури. URL: http://www.nung.edu.ua/files/attachments/rynok_finansovyh_poslug_sych.pdf
4. Ринок фінансових послуг : підручник / С.М. Еш. Київ. Центр учбової літератури, 2015. 400 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1866305/>
5. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy>